

OPDRACHT 1 Oriëntatie op het lesonderwerp en de teksten

Jullie gaan een speciale Nieuwsbegriples doen in het kader van 'nieuwswijsheid'.

1. Beantwoord voor jezelf de volgende vragen. Bespreek ze daarna in je groepje:
  - *Wat is volgens jou 'nepnieuws'? Heb je ook wel eens gehoord van de term 'desinformatie'? Wat is het verschil?*
  - *Is nepnieuws of desinformatie een probleem? Waarom wel of niet?*
  - *Is nepnieuws gemakkelijk te herkennen? Zo ja, hoe?*
  - *Wat zijn 'deep fakes'?*
  - *Deel jij wel eens berichten waarvan je denkt dat ze (misschien) niet waar zijn? Waarom wel of niet?*

2. Hoe denk jij over de volgende stellingen?
Noteer je mening in enkele steekwoorden.

Dé werkelijkheid bestaat niet; iedereen ziet de wereld vanuit zijn eigen standpunt.

Het heeft geen zin om het nieuws te volgen, want veel berichten zijn onbetrouwbaar.

Leuke nepnieuwsberichten delen is prima.

3. Bij deze les zijn er **drie verschillende teksten**. Daarvan ga je er zelf een of twee lezen. Met de klas lezen jullie alle teksten.
Bekijk hieronder de titels, tussenkopjes en eventuele plaatjes bij de drie teksten. In welke teksten verwacht je veel nieuwe informatie? Welke lijken je (het meest) interessant? Kies de twee teksten die je het liefst zou willen lezen.

Tekst 1 Titel: 'We stevenen af op een informatie-apocalyps'

Kopjes: **Donkere snelweg – Levensechte fake – Te weinig vertrouwen**

filosofe Tinneke
Beeckman

Tekst 2 Titel: 'Het is lulkoek dat iedereen zijn eigen waarheid heeft'

Vragen ipv kopjes:

- *Veel mensen zeggen tegenwoordig 'Iedereen heeft zijn eigen waarheid'. Dat is toch ook zo?*
- *Maar sinds de overwinning van Trump bestaan er toch geen feiten meer, alleen 'alternatieve feiten'?*
- *In Rusland staat een 'trollenfabriek', waar mensen bewust nepnieuws maken om verwarring en tweestrijd te creëren. Het wordt steeds moeilijker om te weten wat waar is!*
- *Het klinkt allemaal nogal hopeloos. Zijn er ook oplossingen?*

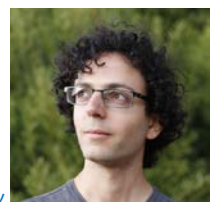

Foto: @metaviv

Aviv Ovadya werkt als onderzoeker voor onder meer de University of Michigan. Hij is in de VS bekend doordat hij ruim vóór de presidentsverkiezingen van 2016 voorspelde dat nepnieuws die verkiezingen sterk kon gaan beïnvloeden.

Tekst 3 Titel: Desinformatie: nepnieuws in het kwadraat

Kopjes: **Stroom aan onduidelijk nieuws – Verdeel & heers – Zesde zintuig kweken**

OPDRACHT 2 Tekst(en) lezen

1. *Tip:* Bekijk voordat je gaat lezen de **gearceerde woorden** in de tekst. Weet je wat ze betekenen? Zoek eventueel van tevoren woorden op óf probeer tijdens het lezen achter de betekenis te komen.
2. Lees nu 'jouw' tekst(en). Lees **actief**: bedenk al lezende steeds of je snapt wat er staat en of de informatie overeenkomt met wat je al wist. Gebruik de onderstaande tekens tijdens het lezen.

N

Dit is nieuwe informatie voor mij. (Ik wist dit nog niet óf wat hier staat is anders dan hoe ik dacht dat het zat.)

?

Dit begrijp ik niet goed. / Hier heb ik nog een vraag bij.

3. a) Noteer na afloop twee dingen die jij hebt opgestoken uit de tekst(en): wat wist je eerst nog niet dat je nu wel weet?

•

•

b) Hoe staat het met je mening over de drie stellingen? Is die na het lezen nog hetzelfde, of is die veranderd - of misschien vooral *genuanceerder* geworden?

OPDRACHT 3 Mindmap over desinformatie

Jullie hebben binnen de klas of je groepje verschillende teksten gelezen over nepnieuws en desinformatie. Die informatie gaan jullie nu delen en ordenen.

Vanwege het gedeelde onderwerp, bevatten de teksten deels eigen en deels overlappende informatie.

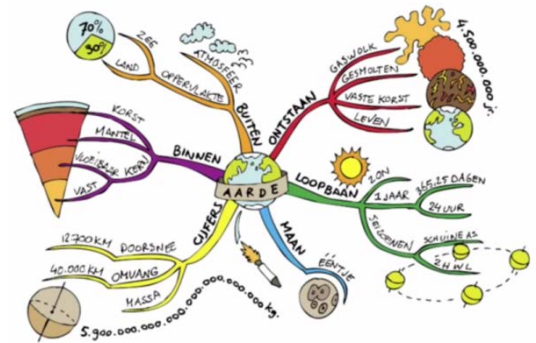
1. Werk samen met iemand die minstens één andere tekst heeft gelezen dan jij. Maak samen een mindmap met als onderwerp '**desinformatie en nepnieuws**', waarin jullie de informatie uit de verschillende teksten gebruiken / een plaats geven. Geef de mindmap in elk geval de volgende 'hoofdtakken':

- ☞ **Uitingsvormen** (Wat zijn voorbeelden van nepnieuws? Wat voor zaken vallen onder desinformatie?)
- ☞ **Verspreiding** (Hoe en door wie worden nepnieuws en desinformatie verspreid?)
- ☞ **Gevaren** (Tot welke problemen kan desinformatie leiden en hoe komt dat?)
- ☞ **Oplossingen** (Wat kun je doen om desinformatie tegen te gaan of om jezelf ertegen te wapenen?)

Jullie mogen zelf ook nog andere takken toevoegen. Bedenk wel: is het een aparte hoofdtak, of past het als deeltak bij een van de genoemde hoofdtakken?

Maak van de mindmap een mooie en overzichtelijke 'kaart' van het onderwerp: werk netjes, gebruik verschillende kleuren voor de verschillende (hoofd)takken en voeg zo nodig symbolen en afbeeldingen (plaatjes, tekeningen) toe.

2. Bekijk de mindmaps die in de klas gemaakt zijn. Lijken ze op elkaar of zijn er grote verschillen?

OPDRACHT 4 Zinnen maken met woorden uit de teksten

Hieronder zie je een aantal woorden die voorkomen in de leesteksten.

Bespreek met je klasgenoot wat de woorden betekenen (kijk hiervoor terug in de teksten of zoek de woordbetekenis op) en probeer samen een goede zin te maken. De zin mag ook informatie bevatten uit een andere tekst dan die waar het woord uit komt!

ergens op afstevenen =

Volgens Aviv Ovadya stevenen we af op een 'low trust society', een samenleving waarin ...

de metafoor =

Rijden op een steeds donkerdere snelweg is een goede metafoor voor de ontwikkelingen op het gebied van nepnieuws, omdat ...

manipuleren =

Het manipuleren van beeldmateriaal, zonder dat duidelijk herkenbaar is dat het bewerkt is, wordt steeds eenvoudiger. Dat leidt ertoe dat ...

De tabaksindustrie heeft allerlei onderzoeksgegevens over roken gemanipuleerd, met het doel ...

cruciaal =

Volgens Tinneke Beekman is het cruciaal dat mensen een gedeelde werkelijkheid ervaren. Anders ...

Zowel Aviv Ovadya als Tinneke Beekman benadrukken hoe belangrijk vertrouwen is voor een democratie. Vertrouwen is cruciaal, omdat ...

opruiend =

Een voorbeeld van iets opruiends dat een politicus zou kunnen zeggen, is ...

genuanceerd =

Als je een genuanceerd standpunt over vluchtelingen hebt, vind je bijvoorbeeld ...

opkloppen =

Door kleine berichten op te kloppen en tegenstellingen uit te vergroten, proberen nepnieuwsverspreiders ...

ondermijnen =

Desinformatie ondermijnt het vertrouwen van mensen in zaken als ...

Kies zelf nog twee tot vier van de gearceerde woorden uit de tekst en maak daar een eigen zin mee. Probeer zinnen te maken over het onderwerp, waaruit blijkt dat je de woordbetekenissen én de informatie over het onderwerp goed begrijpt.

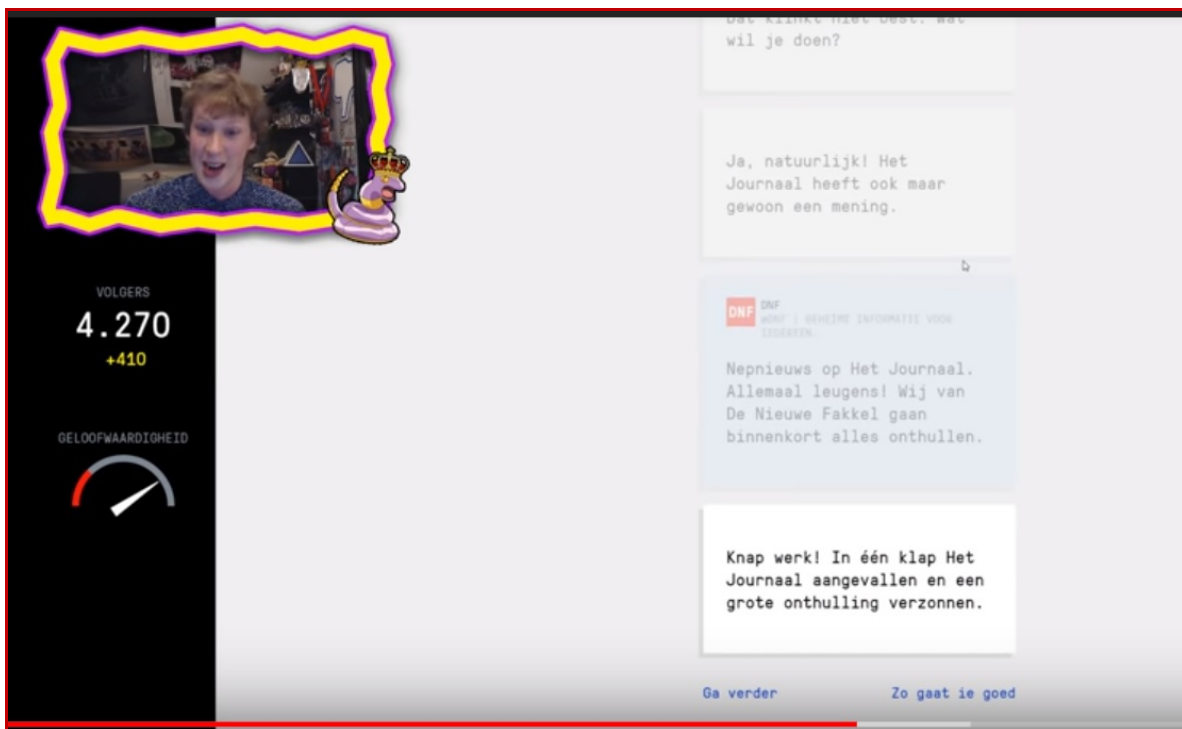
OPDRACHT 5 Het Slecht Nieuws spelen

In Tekst 3 wordt verteld over het online spel *Slecht Nieuws*. Volgens de tekst leer je in dat spel 'de fijne kneepjes van propaganda en misleiding' kennen, waardoor je het beter gaat doorzien als mensen of nieuwssites jou proberen te misleiden. Laten we eens kijken of dat klopt!

Speel het spel in een tweetal of met de klas. Ga naar www.slechtnieuws.nl

Wil je liever eerst een indruk krijgen van hoe het spel werkt, of vind je het gewoon leuk(er) om een ander te zien spelen? Kijk dan een stukje van deze *let's play*-video:

Vindplaats: kanaal van *SerpentGameplay*, directe link: www.youtube.com/watch?v=1rOgJxf1QgE

OPDRACHT 6 Debat

Jullie voeren in de klas een MENINGVORMEND debat over de stellingen uit opdracht 1. Kies ter voorbereiding een stelling en bedenk wat jouw standpunt over die stelling is. Bedenk minstens twee argumenten bij je standpunt. Werk voor elk argument een 'AUB'tje' uit:

Argumenten AUB'tje:

Argument (zeg in één zin hoe het argument luidt):

Uitleg (geef een korte toelichting bij het argument; waarom is dat zo?):

Bijvoorbeeld (bedenk een helder, aansprekend en dus overtuigend voorbeeld):